

Predgovor

U sklopu obilježavanja 85. obljetnice osnutka i rada tvornice »Bata« odnosno kombinata »Borova« u Vukovaru, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar — Područni centar Vukovar, Gradski muzej Vukovar i »Borovo« d. d. organizirali su 2016. godine znanstveno-stručni skup na temu »Bata-Borovo (1931.—2016.): povijesno naslijeđe i perspektive«.

Ova velika i značajna obljetnica pružila nam je mogućnost ukazati na značaj »Bate« i »Borova« za njihove bivše i sadašnje zaposlenike, za Hrvatsku, a osobito za Vukovar i vukovarsko-srijemski kraj. Želja nam je bila iz znanstvenoga i stručnoga diskursa prezentirati što su »Bata« i »Borovo« u gospodarskom, društvenom, demografskom, kulturnom pa i političkom smislu značili za grad Vukovar i njegovo uže i šire okruženje, ali i progovoriti, koliko je to bilo moguće, i o razvojnim perspektivama »Borova« u kontekstu poslijeratne obnove, revitalizacije i razvoja Vukovara i Hrvatske kao mlade članice Europske unije. Svjesni smo pritom bili da nije moguće postaviti sva istraživačka pitanja niti dati sveobuhvatne odgovore na sve njih. Ali, razumno je bilo očekivati da ćemo kroz prezentirane radove, utemeljene na dostupnim povijesnim i arhivskim izvorima, objektivnoj statističko-demografskoj dokumentaciji kao i do sada objavljenim znanstvenim raščlambama, prikazati najvažnije segmente povijesnoga naslijeđa te upozoriti na barem neke pravce razvoja »Borova« u budućnosti. To se od znanosti i struke očekuje, a politika i strategije razvoja trebaju znanstveno utvrđene činjenice i spoznaje pretvarati u konkretne razvojne programe, projekte i aktivnosti.

Na skupu koji se 9. i 10. lipnja 2016. godine održao u svečanoj dvorani Hrvatskoga doma Vukovar okupili smo respektabilan broj uglednih znanstvenika, ali i bivših djelatnika »Borova«, koji su osvijetlili do sada manje poznate činjenice i spoznaje o radu ove tvrtke i njezinoj važnosti u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Vukovara, Vukovarsko-srijemske županije i Republike Hrvatske. Uz prezentaciju priopćenja, u sklopu skupa priređena je i prigodna izložba, »Uspomene na

šport. Bata-Borovo (1931.—2016.)«. Organizator izložbe bila je Gradska knjižnica Vukovar, uz potporu mr. sc. Ivana Hubaleka i njegovih suradnika. Također, sudionici skupa organizirano su posjetili tvornicu i pritom razgledali njezine obnovljene ali i razorene, opustošene te još uvijek neobnovljene tvorničke zgrade i proizvodne pogone.

Veći dio usmenih priopćenja, nakon dvogodišnje pripreme, ukoričen je u monografiji *Bata-Borovo (1931.—2016.). Povijesno naslijeđe i perspektive* te su na taj način ostala sačuvana i za naraštaje znanstvenika koji dolaze iza nas, a koji će svoj istraživački interes usmjeriti prema »Borovu« i Vukovaru.

Naše iskrene riječi zahvale idu autorima radova na uloženom trudu, recenzentima akademiku Dragutinu Feletaru i višoj znanstvenoj suradnici dr. sc. Vesni Aleksić na pozitivnoj ocjeni rukopisa i više nego korisnim prijedlozima za poboljšanje kvalitete radova i publikacije u cjelini, kao i svim drugim suradnicima koji su znalacki i strpljivo radili na pripremi rukopisa za tisak.

Držimo opravdanim na ovim prvim stranicama monografije prenijeti manje dijelove iz obiju recenzija, i to u njihovu izvornom obliku kako bi čitatelji stekli osnovni značenjski okvir ove publikacije. Tako je akademik i sveučilišni profesor u miru Dragutin Feletar, među ostalim, naglasio da su »ovom knjigom udareni /su/ znanstveni temelji proučavanju povijesti i značenja tvrtke Bata-Borovo... Najkompletnija knjiga o Vukovaru tiskana je još ratne 1994. godine, a nakon reintegracije kao da se zastalo u istraživanju ekonomske i opće povijesti toga područja. Zato je ova knjiga i te kako dobro došla i kao inicijativa da se ova istraživanja nastave... Iako su o Bati-Borovu dosad izašle neke knjige i publikacije, ova je knjiga zapravo prvi pokušaj znanstvene obrade velike građe o povijesti i značenju ove velike tvrtke. Važno je naglasiti da se dobar dio sadržaja članaka temelji na izvornoj arhivskoj i muzealnoj građi, te sjećanjima sudionika. Istraženi su i prikazani svi najvažniji procesi u razvoju tvrtke od osnivanja 1931. do danas... Ova je knjiga pouzdana i izvrsno učinjena osnovica za buduća istraživanja, što predstavlja izuzetno velik prinos povijesti ovoga kraja i Hrvatske«. Viša znanstvena suradnica dr. sc. Vesna Aleksić o rukopisu monografije naglasila je među ostalim sljedeće: »Čitav rukopis ima interdisciplinarni karakter i predstavlja omaž nastanku, razvoju, ekonomsko-političkoj i socijalnoj ulozi jednog od najvećih industrijskih postrojenja u nekadašnjoj Jugoslaviji i danas Republici Hrvatskoj. Akcenat svih radova je na činjenici da je 87 godina postojanja i gotovo neprekinutog rada Fabrike Bata-Borovo značajno odredilo ekonomski, politički, društveni i demografski razvoj i napredak Vukovara i njegove okoline... Rukopis Zbornika sadrži velikom većinom izuzetno vredne naučne radove koji pokrivaju različite historiografske, sociološke, ekonomske i kulturološke aspekte delovanja Fabrike Bata-Borovo i njegove okoline u vremenskom periodu dugom više od 80 godina. Ovi radovi su pi-

sani uz savremeni naučno-metodološki pristup, korišćenje relevantnih izvora i literature i stilski su ujednačeni... U dosadašnjoj hrvatskoj i nekada jugoslavenskoj historiografiji nije bilo radova koji na jedan celovit i sveobuhvatan način govore o ekonomskoj, društvenoj i na kraju političkoj ulozi Fabrike Bata-Borovo u periodu dugom više od 80 godina. Zbog toga je rukopis Zbornika *Bata-Borovo (1931.—2016.): povijesno naslijeđe i perspektive* vredan doprinos u istraživanjima društveno-ekonomske transformacije vukovarskog područja nakon Prvog svetskog rata pa sve do danas.«

Dakako, posebna zahvalnosti ide institucijama i ustanovama koje su financijski ili na drugi način pomogle da monografija bude objavljena u, držimo, lijepom i reprezentativnom izdanju, vrijednom ne samo u kontekstu obilježavanja i istraživanja duge tradicije obućarske i gumarske industrije u Vukovaru, nego i u promišljanjima gospodarske, društvene i demografske budućnosti ovoga grada i ove županije. U tom smislu zahvaljujemo Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Fondu za obnovu i razvoj Grada Vukovara, tvornici »Borovo« d.d., Vukovarsko-srijemskoj županiji i Gradu Vukovaru na financijskoj potpori.

Na kraju, kao urednici, odgovorni smo za završni izgled publikacije te čitatelje molimo za dobrohotnost u ocjeni kvalitete obavljenoga posla. U radove su unesene potrebne uredničke, lektorske i korektorske intervencije, ali se nije diralo u autonoman autorski stil, što uključuje i različit način navođenja bibliografskih jedinica te pisanje pojedinih naziva/imena. Također, i pojedine manje kvalitetne ilustracije odlučili smo ipak uvrstiti kao vrijednu dokumentarnu građu. Za prezentirane podatke i činjenice te za iznesene stavove i mišljenja u radovima odgovorni su njihovi autori, kojima još jednom izražavamo zahvalnost za odvojeno vrijeme i uloženi trud.

U Vukovaru,
na 87. obljetnicu osnutka tvornice »Bata«,
7. lipnja 2018. godine.

Dražen Živić, Ivana Žebec Šilj, Sandra Cvikić